

ENOCH ARDEN
ALFRED LORD TENNYSON

VakıfBank Kültür Yayınları: 0010
Edebiyat: 002

ENOCH ARDEN
ALFRED LORD TENNYSON

Özgün adı:
Enoch Arden
Türkçesi
Tamer Gülbek

Genel Yayın Yönetmeni
A. Tarık Çelenk

Tasarım ve Yayın Kimliği
Bülent Erkmen

Tasarım Uygulama ve
Yayın Standartları
Barış Akkurt, BEK

Kapak Görseli
Orhun Erdenli

Yayın Danışmanı
Dr. Hasan Aksakal

Kitap Editörü
Osman Çakmakçı

Sayfa Uygulama
Gülây Yıldız

Son Okuma
Selim Karlıtekin

Tasarım Danışmanlığı
BEK

VakıfBank Kültür Yayınları

Saray Mahallesi
Dr. Adnan Büyükdenez Caddesi
No:7/A1 – Kat 13,
Ümraniye 34768 İstanbul
Telefon: 0 216 724 2614
www.vbky.com.tr – info@vbky.com.tr

Üretim ve Satış Müdürü
Hüseyin Esen

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş.,
2018

ISBN 978-605-7947-19-2

Kitabın Türkçe yayın hakları VakıfBank Kültür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı

Ofset Yapımevi

Şair Sokak No: 4, Çağlayan Mahallesi,
34410 Kağıthane, İstanbul
Telefon: 0 212 295 86 01
Sertifika No: 12326

1. Baskı: Kasım 2018

ENOCH ARDEN

ALFRED LORD TENNYSON

TÜRKÇESİ
TAMER GÜLBEK

ALFRED LORD TENNYSON

1. Baron Tennyson, (6 Ağustos 1809 - 6 Ekim 1892), Victoria Çağı şiirinin en önemli temsilcisi kabul edilen ve Kraliçe Victoria'nın uzun hükümdarlığı sırasında Britanya İmparatorluğunun Kraliyet Şairi olarak onurlandırılan Alfred Lord Tennyson, yaşadığı dönemden günümüze, İngilizcenin en popüler şairlerden biridir.

Tennyson, Cambridge'teki Trinity Koleji'nde eğitim görmüştür. *Poems, Chiefly Lyrical* (Lirik Şiirler) adlı eserinden (1830) itibaren edebiyat çevrelerinin dikkatini çekmiş ve özellikle 1850'de yayımlanan *In Memoriam* (Anısına) adlı eseriyle geniş kitlelerce tanınmıştır. O dönemden itibaren ömrünün sonuna dek, büyük ilgiyle karşılanan eserler vermeye devam etmiştir. *Enoch Arden*'in yanı sıra onlarca dile çevrilen diğer önemli yapıtları şunlardır: *Maud and Other Poems* (Maud ve Diğer Şiirler) (1855), *Idylls of the King* (Kralın İdilleri) (1859), *Enoch Arden* (Enoch Arden) (1864), *Tiresias and Other Poems* (Tiresias ve Diğer Şiirler) (1885), *The Death of Eonone* (Eonone'nin Ölümü) (1892). Oyun: *Queen Mary* (Kraliçe Mary) (1875), *Harold* (1877), *The Promise of May* (1882), *Becket* (1884).

TAMER GÜLBEK

1965 yılında Ankara'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden 1988'de mezun oldu. O günden bu yana İngilizce öğretmenliği yapıyor. İlk şiiri 1998'de *Varlık*'ta yayımlandı. Şiirleri ve şiir üzerine yazılarıyla, *Kitap-lık*, *Ludingirra*, *Virgül* gibi çeşitli dergilerde yer aldı. Ayrıca, başta Ç.N. (*Çevirmenin Notu*) olmak üzere, çeşitli edebiyat dergilerinde şiir çevirileri yayımlandı. *Tayvan'dan Sesler ve Çağdaş Hong Kong Şiiri* gibi bazı antolojilerde şiir çevirileriyle yer aldı. Yayımlanmış şiir kitapları şunlardır: *Zefiran* (2008), *Suda Tuhaf Hareketler* (2009), *Güven Park* (2010) ve *Yabancı Dil* (2013). Ayrıca, eleştiri ve denemelerinden oluşan bir kitabı da bulunmaktadır: *Şiirle Tutulan* (2010).

İÇİNDEKİLER

Önsöz

009

Enoch Arden

022

Mallarmé:

“Buradan Görünen Tennyson”

095

*"Uphold me,
Father,
in my
loneliness
A little
longer!"*

ILL. BY CATHERINE WOOD STANLEY.

ARTIST, E. BERNSTADT, N. Y.

ENOCH ARDEN.

*"Bid me,
give me strength
Not to tell her
never to
let her
know!"*

ÖNSÖZ

Alfred Lord Tennyson (ya da tam adıyla Alfred Tennyson, 1st Baron Tennyson of Aldworth and Freshwater), 6 Ağustos 1809'da İngiltere'de (Somersby, Lincolnshire) doğdu ve 6 Ekim 1892'de yine İngiltere'de (Aldworth, Surrey) öldü. Yaşadığı çağ olan Victoria Döneminin en önde gelen şairlerinden birisi, hattâ birçok eleştirmen tarafından en önemli şairi olarak kabul edilmektedir.

VICTORIA DÖNEMİ ŞİİRİNİN ÖZELLİKLERİ

Kraliçe Victoria'nın, "Victoria Dönemi" diye adlandırılan hükümdarlığı boyunca (1837-1901) üretilen edebiyata genel olarak Victoria edebiyatı, şiireyse Victoria şiiri denmektedir. Bu, İngiltere'de muazzam bir kültürel gelişmenin yaşandığı; edebiyat, sanat ve müzikte önceden kabul görmüş biçimlerin radikal olarak değişikliğe uğradığı bir dönemdir.

Victoria şiirinin tanımlayıcı özellikleri, duyuşal unsurlara yaptığı vurgu, dinin bilimle çatışması ve ortaçağa ait masallara ve efsanelere yönelik ilgi olarak sıralanabilir.

Bunlar içinde belki de en önemlisi duygusal unsurların kullanımıdır. Bu dönem şairlerinin çoğu, din ile bilim arasındaki mücadelenin yanı sıra, doğa ve romantizm ile ilgili düşüncelerini tasvir etmek için, imgeleme ve duyulara hitap etmeyi tercih etmişlerdir. Buna örnek olarak Tennyson'un "Mariana" şiirinden şu dizeler gösterilebilir: "*Menteşelerin üzerinde gıcırdadı kapılar;/ Pencerenin camında şarkı söyledi mavi sinek; ve fare/ Çürüyen lambrinin arkasında ciyakladı.*" Bu örnekte görüldüğü gibi, duyulara seslenen sözcükler, faal ama yalnız bir çiftlik evi imgesi yaratmaktadır.

Victoria şiirinin bir başka özelliği de duygusallıktır. Victoria şairleri, bohem fikirler içeren ve Romantik şairlerin düşlerini bir üst seviyeye taşıyan şiirler yazdılar. Örneğin Emily Brontë ve Alfred Lord Tennyson gibi şairler şiirlerinde duygusallığı oldukça ön planda tutmuşlardır. Karı-koca şair olan Elizabeth Barrett Browning ve Robert Browning, aşklarını şiirlerle anlatmışlar ve birçok hassas ve tutkulu şiire imza atmışlardır. Bunların en çok bilinenleri, Elizabeth Barrett Browning'in *The Sonnets from the Portuguese*'idir (Portekiz'den Soneler).

Victoria şairleri içinde belki de en etkili olan Alfred Lord Tennyson, kırk yılı aşkın bir süre boyunca *Poet Laureate* (Kraliyet Şairi) titrini taşımıştır. Şiirleri aşktan doğaya, siyasî ve dinî kurumların eleştirisine kadar uzanan konularda yazılmış, kurulu düzenin içinde kalsa da bu düzeni eleştirmeyi ihmal etmeyen şiirlerdir. Onun, "The Charge of the Light Brigade" (Hafif Süvari Tugayının Hücumu) şiiri nasıl ki ünlü bir askerî hezimetini eleştirirse, "The Princess"

(Prenses) şiiri de kraliyet ailesinde yaygın olan sahte kahramanlığı eleştirir. “In Memoriam”daki (Anısına) şiirlerse Tennyson’ın aşk, ölüm ve arzu konularındaki duygularını yansıtır.

Geçmişî canlandırmak, Victoria edebiyatının önemli bir hayaliydi. Bu çağ, İngiliz edebiyatının hem klasik dönemine hem de ortaçağına yönelik bir ilgi barındırıyordu. Bu çağın insanları, geçmişin kahramanlık dolu şövalye hikâyelerini dinlemeye bayılıyordu ve bu asil ve kibar davranışları tekrar benimseyerek tüm dünyada yayılmalarını sağlamak istiyordu. Bunun en iyi örneği Alfred Tennyson’ın *Idylls of the King* (Kralın İdilleri) adlı eseridir ki özellikle Thomas Malory’ye ait Kral Arthur hikâyelerinin, o dönemin düşünce yapısına göre düzenlenmiş hâlidir. Ayrıca Gerard Manley Hopkins gibi şairler de, *Beowulf* gibi Eski İngilizcede yazılmış olan eserlerden ilham almışlardır.

TENNYSON:

HAYATI VE ESERLERİ

Lincolnshire’da bir bölge papazının oğlu olarak dünyaya gelen Tennyson, on iki kardeşin dördüncüsüydü. 1815’te iki erkek kardeşi Frederick ve Charles’la birlikte Louth ilköğretim okuluna gönderildi ama bu okulu hiç sevmeydi. Burayı bitirdikten sonra, ev koşulları çok uygun olmasa da babası ona geniş çaplı bir edebî eğitim vermeyi başardı. Yaşından önce olgunlaşan Alfred, Alexander Pope, Sir Walter Scott

ve John Milton tarzında şiirler üretmeye başladı. *The Devil and the Lady* (Şeytan ve Hanımefendi) adlı şiir kitabı bu gençlik dönemine aittir ve ölümünden yıllar sonra 1930'da kitaplaşmıştır. Bu kitap, Elizabeth dönemi dramatik şiirinin şaşırtıcı bir örneğini teşkil eder. Genç Tennyson'un en çok etkilendiği şair belki de Lord Byron'dır.

1824'te Tennyson'un babası sağlık sorunları yaşamaya başladı. Alfred, evdeki huzursuz havadan etkilenmesine karşın yazmaya devam etti. Erkek kardeşleriyle ortak bir kitap çıkardı: *Poems by Two Brothers* (İki Erkek Kardeşin Şiirleri) 1827'de yayımlandı. Kitabın yarısından fazlasını oluşturan şiirleri, o günün şiirinin en belirgin özelliklerini taşır.

1827'de Alfred diğer iki kardeşiyle birlikte Cambridge Trinity Koleji'nde okumaya başladı. Alfred burada tarihçi Henry Hallam'ın üstün zekâlı oğlu Arthur Hallam'la arkadaş oldu. Bu, Tennyson'un hayatı boyunca kurduğu en derin arkadaşlık ilişkisi oldu. İki arkadaş üniversitenin hakiki entelektüel amaçlar taşıyan kulübü The Apostles'a (Havariler) üye oldu. Böylece Tennyson'un bir şair olarak ünü üniversite çapında yayıldı. 1829'da "Timbuctoo" adlı şiiriyle rektörlük büyük ödülünü kazandı. 1830'da *Poems, Chiefly Lyrical* (Lirik Şiirler) yayımlandı. Aynı yıl içinde Tennyson, Hallam ve diğer Havariler, VII. Ferdinand'a karşı başlatılan ve başarısızlıkla sonuçlanan devrim girişimine katılmak üzere İspanya'ya gittiler. Bu arada Hallam, Tennyson'un kızkardeşi Emily'yle arkadaş oldu, ancak babası tarafından yazışmaları yasaklandı.

1831'de Tennyson'un babası öldü. Büyükbabası baba-

sının borçlarını öğrendiğinde Alfred'in dertleri de katlanacaktı. Diploma alamadan Cambridge'i bırakmak zorunda kaldı; ailenin parasal işleriniyse büyükbabası üstlendi. Aynı sene Hallam, *The Englishman's* dergisinde *Poems, Chiefly Lyrical* kitabıyla ilgili övgü dolu bir makale yayımladı. 1832'de ise Emily'nin resmî talibi olarak Somersby'ye gidecekti.

1833'te Tennyson, "The Lotos-Eaters," "The Palace of Art" ve "The Lady of Shalott" şiirlerini de içeren yeni bir şiir kitabı çıkardı. Bu kitapta aynı zamanda *Poems, Chiefly Lyrical* kitabını *Blackwood's* dergisinde eleştiren Christopher North için yazılmış satirik bir taşlama da bulunuyordu. Tennyson'un bu karşı taarruzu, *Quarterly Review* dergisinde yeni kitabına yönelik daha sert ve daha kırıcı bir saldırının gerçekleşmesine yol açtı. Bu saldırılar Tennyson'ı üzse de, eski şiirlerini düzenlemeye ve yenilerini kaleme almaya devam etti.

1836'nın Mayıs ayında kardeşi Charles, Horncastle'dan Louisa Sellwood ile evlendi. Bu düğünde Alfred, Louisa'nın kızkardeşi Emily'ye âşık oldu. Âşıklar birkaç sene mektuplaştılar, ancak Emily'nin babası Tennyson'un bohem tarzını, şaraba ve tütüne olan düşkünlüğünü ve özgürlükçü dinî görüşlerini beğenmiyordu; sonunda 1840'ta yazışmalarını yasaklayacaktı. Bu arada Tennyson, Somersby'yi terk etmiş, Londra yakınlarında gezgin bir yaşam sürmekteydi. Bu dönemde birçok tanınmış insanla arkadaşlık kurdu; bu isimler arasında siyasetçi William Ewart Gladstone, tarihçi Thomas Carlyle ve şair Walter Savage Landor sayılabilir.

1842'de Tennyson, ilk cildi 1830 ve 1832'de yayımlanan şiirlerinin bazılarının gözden geçirilmiş bir derlemesi olan,

ikinci cildiye tamamen yeni şiirlerinden oluşan iki ciltlik *Poems*'i (Şiirler) yayımladı. Yeni şiirler arasında “Morte d'Arthur” (Arthur'un Ölümü), “The Two Voices” (İki Ses), “Locksley Hall” ve “The Vision of Sin” (Günahın Tasavvuru) gibi şiirlerin yanı sıra, ilginç bir toyluk tasviri geliştiren “The May Queen,” “Lady Clara Vere de Vere” ve “The Lord of Burleigh” bulunmaktaydı. Yeni şiirlerden oluşan kitabı pek fazla ilgi görmese de, dönemin başbakanı Sir Robert Peel tarafından kendisine bağlanan 200 poundluk maaş, parasal sorunlarını hafifleten bir etken oldu. 1847'de ise ilk uzun şiiri olan “The Princess” yayımlandı.

1850 yılı Tennyson için bir dönüm noktası oldu. Emily Sellwood ile tekrar yazışmaya başladılar, nişan tazelediler ve sonunda da evlendiler. Bu arada Edward Moxon, Tennyson'un yıllardır yazmakta olduğu Hallam için mersiyelerini yayımlama teklifinde bulundu. Bunlar ilk olarak 1850 senesinde *In Memoriam*'da yayımlandı ve hem eleştirmenlerin hem de kamuoyunun büyük takdirini kazandı. Bu şiirler aynı zamanda Tennyson'un Kraliçe Victoria'yla da tanışmasına vesile oldu ve aynı sene *Poet Laureate* (Kraliyet Şairi) olarak ilan edilmesinde önemli bir rol oynadı.

In Memoriam, muhtelif uzunluklarda 131 bölümden oluşan, bir giriş bölümü ve bir de kapanış bölümü olan uzun bir şiirdir. Arkadaşı Hallam'ın zamansız ölümü nedeniyle yazdığı bu şiirde Tennyson, hayatın ve ölümün anlamını sorgulayarak yitirme duygusuyla hesaplaşırken, Victoria Döneminin birçok entelektüel meselesine dokunur. En temel olarak, *In Memoriam* yerleşik dinî inançlar ve

ölümsüzlük düşüncesi ile yeni ortaya çıkan evrim teorisi ve modern jeoloji arasındaki çatışmayı yansıtır. Şiir boyunca şairin arkadaşının ölümünü anlama ve kabullenme aşamalarını görürüz ve şiir, Tennyson'ın kızkardeşi Cecilia'nın düğünüyle ilgili mutlu bir evlilik şarkısıyla kapanır.

Mutlu giden evliliğiyle birlikte, Tennyson'ın hayatı daha güvenli ve daha hadisesiz akmaya başladı. İki oğulları oldu: Hallam ve Lionel. 1853'te Farringford'da bir ev aldıklarında, düzensiz ve gezgin hayatları da sona erdi. Tennyson bundan sonraki hayatının çoğunu burada ve Aldworth'de geçirdi.

Bazı eleştirmenler başlangıçta beğenmeseler de, *Ode on the Death of the Duke of Wellington* (1852) (Wellington Dükü Kasidesi) ve *Maud and Other Poems* (1855) (Maud ve Diğer Şiirler) kitabında yer alan "The Charge of the Light Brigade" (Hafif Süvari Tugayının Hücumu) şiiri Tennyson'ın ulusal şair olarak ününü perçinledi. Tek başına ilginç ve çalkantılı bir monodram olan "Maud" şiiri, şairin hayranları arasında kahramanının maraziliği, histerisi ve kavgacılığı yüzünden şaşkınlık yaratmış ve protestolara neden olmuştu. Buna rağmen, "Maud" Tennyson'ın belki de en sevdiği şiiridir.

Tennyson'ın uzun bir zaman zihninde taşıdığı bir proje olan *Idylls of the King* (Kralın İdilleri) 1859'da yayımlandı. Bu kitap, Kral Arthur efsanesini, Guinevere'e âşık olduğundan krallığının yıkılışına kadar izleyen ve birbiriyle bağlantılı 12 şiirden oluşan bir seriydi. Buradaki şiirler, Lancelot ile Kraliçe Guinevere arasındaki yasak aşktan dolayı Camelot'a musallat olan kötülüğe ve bunun en başta

Yuvarlak Masa yoldaşlığını doğuran ümidi nasıl yok ettiğine odaklanan şiirlerdi. *Idylls of the King* yayımlanır yayımlanmaz başarıyı yakaladı ve normalde şöhretten tiksinen Tennyson böylece zaman zaman kendisine utanç veren bir kamusal üne sahip oldu.

Tennyson 1864'te yayımlanan kitabı *Enoch Arden* ile popülaritesinin zirvesine ulaştı. Arthur idillerinin devamı, 1870'te yayımlanan *The Holy Grail, and Other Poems*'de (Kutsal Kâse ve Diğer Şiirler) yer aldı. Bu şiirler de olumlu bir karşılık gördü, ancak bazı okuyucular, Sir Thomas Malory'den gelen temel malzemeye eklediği "Viktoryen" ahlaka karşı hoşnutsuzluklarını göstermeye başlamışlardı.

1874'te Tennyson şiirsel tiyatro yazmaya karar verdi. 1875'te *Queen Mary*'yi (Kraliçe Mary) yazdı ve bunun kısaltılmış versiyonu 1876'da Lyceum'da sahnelendi. Büyük bir başarı elde edemedi. Bunu 1877'de *Harold*, 1884'e dek yayımlanmayan *Becket* ve "köy trajedisi" diye adlandırılan –ve Kasım 1882'de Globe'da sahnelendiğinde büyük bir başarısızlığa uğrayan– *The Promise of May* izledi. Tennyson'ın tek nesir eseri olan bu oyun, onun, çağının dinî, ahlakî ve siyasî eğilimlerine ilişkin büyüyen ümitsizliğini ve kırınglığını gösterir. Zaten daha öncesinde, *The Nineteenth Century*'de (Kasım 1881) "Despair" (Ümitsizlik) adlı bir şiir yayımlayarak bir sansasyona yol açmış bulunuyordu. Tennyson'ın sonraki görüşlerinin daha olumlu bir ifadesi, 1885'te *Tiresias and Other Poems*'de (Tiresias ve Diğer Şiirler) yayımlanan "The Ancient Sage" (Yaşlı Bilge) şiirinde görülür. Burada şair, bu hayatın öncesine ve ötesine ait bir hayatın hissiyatını kaydeder.

Tennyson 1884'te (bir süre tereddüt ettikten sonra) asalet unvanını kabul etti. 1886'da "Locksley Hall Sixty Years After" (Altmış Yıl Sonra Locksley Hall) adlı şiiri de içeren yeni bir kitap çıkardı. Bu kitap modern çürümeye ve liberalizme karşı bir lanet söylemi geliştirmekte ve önceki şiirlerdeki insanî ilerlemenin kaçınılmazlığı fikrinden geri adım atmaktaydı.

1889'da Wight Adasına geçerken yazdığı "Crossing the Bar" (Bir Limana Girmek) adlı kısa şiiri meşhur oldu. Aynı yıl çıkardığı *Demeter and Other Poems* (Demeter ve Diğer Şiirler) kitabında, "To Mary Boyle" (Mary Boyle İçin) gibi müthiş bir geçmişe bakış şiiri, "The Progress of Spring" (Baharın Seyri) gibi yeniden keşfedilmiş eski bir şiir ve kendi şiir hayatının alegorik bir özeti olan "Merlin and the Gleam" (Merlin ve Işıltı) gibi şiirler bulunmaktaydı. 1892'de *The Foresters* (Ormancılar) oyunu New York'ta başarıyla sahnelendi. Sağlık durumu kötüye gitse de, son kitabı olan *The Death of Oenone, Akbar's Dream, and Other Poems* (1892) (Oenone'in Ölümü, Akbar'ın Düşü ve Diğer Şiirler)'in düzeltmelerini tamamlayabildi.

TENNYSON ŞİİRİNİN ÖNEMİ

Alfred Lord Tennyson, İngiltere'deki Victoria Çağının öncü şairiydi ve 19. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, Alexander Pope'un 18. yüzyılda elde ettiği benzer bir konuma erişmişti. Tennyson, kendisinden önce gelen Romantik hareke-

tin –özellikle de Wordsworth, Byron ve Keats’in– bıraktığı geleneği daha da geliştirip incelten mükemmel bir şiir sanatçısıydı. Onun şiirini belirleyen özellikler, vezin çeşitliliği, zengin imgelemi ve nefis müzikalitesidir. Tennyson aynı zamanda, zevk ve duygu dünyasında olduğu kadar, ahlakî ve dinî durum ile siyasî ve toplumsal bilinç alanlarında, eğitimli orta sınıfın yetkin bir sözcüsü olarak kabul görmüştür. Tennyson’ın şiiri, yerleşik Hıristiyan inancı ile insanın doğası ve geleceğiyle ilgili geleneksel kabullerin gitgide bilim ve modern ilerleme tarafından daha sık sorgulanır olduğu bir çağın kuşku ve zorluklarına odaklanmıştır. Bu şiir, melankoliye yatkın duyarlı ve sorunlu bir bireyin samimi kişisel dertleri üzerinden de çağının kuruntularını ele almıştır. Buna karşın, şiirsel ustalığıyla –şiirindeki ferahlık ve asalet, ifade yeteneği, kendine has ahenk– bağ kurabilen okuyucuya, gizli bir rahatlama, hattâ dinginlik hissi geçirmiştir. Tennyson’ın, modern bilim tarafından ortaya konan, insanın evrendeki yeni yerinin tamamen farkında olan ilk büyük İngiliz şairi olduğu söylenebilir. Bu yeni insanî durum üzerinde düşüncelere dalmak, bazen içinde korkuyu ve kötü şeyler olacağı sezgisini doğursa da, ona döneminin çoğu şairine göre daha geniş bir hayalgücü sağlamıştır ve sanatına da daha büyük bir derinlik ve titreşim gücü kazandırmıştır.

Bununla beraber Tennyson’ın Victoria şairleri arasındaki egemenliği, yaşadığı dönemde bile sorgulanmaya başlamıştı; Robert Browning ve Algernon Charles Swinburne kendisine ciddi rakip olan isimlerdi. 20. yüzyıl eleştirmenleriye, T. S. Eliot’ın öncülüğünü yaptığı yeni bir

şiiir ekolünün yükselişinden etkilenererek (Eliot'ın kendisi de bir Tennyson hayranı olsa da), Tennyson şiiirinin değeriini sorguladılar. Kuşkusuz, Tennyson'ın kendi çağdaşlarına hitap eden özelliklerinin çoğu bugün birçok okura çekici gelmez olmuştur. Kimi zaman aşırı duygusal ve banal, şatafatlı ve tantanalı bulunmuş, sığ ve karışık düşüncelerin yumuşak bir tonda şiiire aktarılmasından başka bir şey olmadığı öne sürülmüştür. John Donne ve Gerard Manley Hopkins (Tennyson döneminin, o zaman tanınmayan şairlerinden birisi) gibi eski şairlerin yeniden keşfedilişleri, öte yandan Eliot ve W.B. Yeats'in birçokları tarafından modern şiiirin öncüleri olarak kabul edilişleri, okuyucuları çok daha farklı ve çeşitli bir şiiirselliğe yönlendirdi. Buna rağmen Tennyson'ın en etkili lirik şiiirlerinden olan "Ulysses" in sarsılmaz büyüklüğünün tanınmasıyla ve daha da ötesi, "In Memoriam" in Victoria Dönemi şiiirinin en harika örneği olduğunun teslim edilişiiyle birlikte, Tennyson'la ilgili daha dengeli bir değeriendirmeye ulaşılmış oldu. Günümüzde ayrıca Tennyson şiiirinin gerçekçi ve gülünç yönlerinin, kendisine karşı bir tepkinin oluştuğu dönemin düşüncesinin aksine, önemli unsurlar olduğu kabul görmektedir. Sonuç olarak, şairin hayatın gizemiyle ilgili korkunç sezgisinin algılanması, ki bu sezgi "Crossing the Bar" veya "Flower in the Crannied Wall" örneğinde olduğu gibi büyüklüğünün merkezinde yatan şeydir, geçmişteki hayranlarını günümüzdeki hayranlarıyla buluşturan meseledir. Tennyson'ın eserlerinden, altın çağları olan Victoria Dönemiyle karşılaştırıldıklarında, ileride daha azının varlığını sürdüreceği kabul edilse bile,

sadece geriye kalanlar dahi –ki sayıları belli ki az olmayacak– dünya kaldıkça kalacağına benzer.

SİNEMADA VE MÜZİKTE ENOCH ARDEN

Gemi kazasına uğrayıp ıssız adaya düşen bir gemicinin hayatını ve aşkını anlatan ve uzun bir naratif şiir olan *Enoch Arden* adlı eseri, daha önce de bahsedildiği gibi Tennyson'ın popüleritesinin zirvede olduğu zamanlarda, 1864 senesinde yayımlanmıştır. Yayımlanmasından 47 yıl sonra, 1911 yılında beyaz perdeye aktarılmıştır. Yönetmenliğini o dönemin en önde gelen isimlerinden biri olan D. W. Griffith'in yaptığı filmde, Enoch Arden'ı Wilfred Lucas, Annie Lee'yi Linda Arvidson ve Philip Ray'i Francis J. Grandon canlandırmıştır. New York'ta Biograph Şirketi'nin, döneminin şartları doğrultusunda siyah beyaz ve sessiz olarak çektiği bu film, 33 dakikalık kısa bir yapımdır. *Enoch Arden* bundan üç yıl sonra, 1914'te, bu kez kendi ülkesinde, İngiltere'de filme çekilmiştir. Yine sessiz ve siyah beyaz bir film olan bu versiyonu Percy Nash yönetmiştir ve başrollerini Gerald Lawrence, Fay Davis ve Ben Webster paylaşmıştır. *Enoch Arden* o dönemin sinema dünyasında o kadar popüler olmuştur ki, 8 Nisan 1915'te, bu kez yine Amerika'da, bir kez daha beyaz perdeye aktarılmıştır. 40 dakikalık bu versiyon da sessiz ve siyah beyazdır. Majestic Şirketi tarafından çekilen filmin yönetmeni Christy Cabanne'dır ve başrol oyuncularını Alfred

Paget, Lillian Gish ve Wallace Reid'den oluşmaktadır.

Tennyson'ın *Enoch Arden* eseri müzik dünyasında da kendisine yer bulmuştur. Ünlü besteci Richard Strauss 1897'de, bu eserin yüksek sesle okunmasına eşlik etmek üzere bir piyano partiyonu bestelemiştir. Strauss'un bu besteyi, kendisinin Münih Saray Operasında Baş Orkestra Şefliği görevini almasına ön ayak olan arkadaşı ünlü aktör Ernst von Possart'a bir iyilik olsun diye yaptığı söylenmektedir. Sonrasında, eseri onlarca kez beraberce sahnelemiş, hattâ turneye çıkmıştır. Müzikte 19. yüzyıl boyunca çok popüler olan, bir okuyucu ve bir piyanistin ortak performansından oluşan bu türe *melodram* adı verilmiştir. Liszt, Schubert ve Wagner gibi bestecilerin hepsi bu janra katkıda bulunmuştur. Strauss'un *Enoch Arden* bestesinin, 1961'de Glenn Gould ve Claude Rains tarafından sahnelenen performansı oldukça meşhur olmuştur. O günden bu yana, *Enoch Arden* farklı ülkelerde farklı sanatçılarca defalarca sahnelenmiş ve sahnelenmeye devam etmektedir.

VE BİR TEŞEKKÜR

Tennyson gibi büyük bir şairin bu önemli eserini çevirme vesile olan akademisyen ve müzisyen sevgili Profesör Toros Can'a olan minnettarlığımı burada belirtmek isterim. Herkese keyifli okumalar dilerim.

Tamer Gülbek

ENOCH ARDEN

1864

Long lines of cliff breaking have left a chasm;
And in the chasm are foam and yellow sands;
Beyond, red roofs about a narrow wharf
In cluster; then a moulder'd church; and higher
A long street climbs to one tall-tower'd mill;
And high in heaven behind it a gray down
With Danish barrows; and a hazelwood,
By autumn nutters haunted, flourishes
Green in a cuplike hollow of the down.

Here on this beach a hundred years ago,
Three children of three houses, Annie Lee,
The prettiest little damsel in the port,
And Philip Ray the miller's only son,
And Enoch Arden, a rough sailor's lad
Made orphan by a winter shipwreck, play'd
Among the waste and lumber of the shore,
Hard coils of cordage, swarthy fishing-nets,
Anchors of rusty fluke, and boats updrawn,
And built their castles of dissolving sand
To watch them overflow'd, or following up
And flying the white breaker, daily left
The little footprint daily wash'd away.

A narrow cave ran in beneath the cliff:
In this the children play'd at keeping house.
Enoch was host one day, Philip the next,
While Annie still was mistress; but at times

Kayalıkta dağılan dalgalardan kalan boşluk;
Bu boşluktaki köpükler ve sarı kumlar;
Ötede, rihtımın çevresinde dizi dizi kırmızı
Çatılar; sonra harap bir kilise; ve yukarılarda
Tek kuleli değirmene doğru uzayan bir cadde;
Daha yükseklerde üzerinde tümsekler olan
Gri bir bayır; ve fındık ağaçları
Sonbaharda fındıkçılarının dadandığı, bayırdaki
Fincan gibi oyukta yemyeşil serpilten.

İşte yüz yıl önce bu sahilde,
Üç evin üç çocuđu, limanın
En güzel kızı Annie Lee,
Değirmencinin tek oğlu Philip Ray,
Ve babası deniz kazasında ölen
Gemici yetimi Enoch Arden, oynarlardı
Kıyıya vuran çerçöpün ve kütüklerin,
Gemi halatlarının ve balıkçı ağlarının,
Paslı çıpaların ve kızaktaki gemilerin arasında,
Kumdan kaleler yaparlardı ve izlerlerdi
Suyla yıkılışlarını, önce ardından koşarlardı
Dalgaların, sonra kaçarlardı onlardan, küçük
Ayak izleri siliniverirdi dalgalar çekilirken.

Kayalıkların altında dar bir mağara vardı:
Ufaklıklar burada evcilik oynarlardı.
Bir gün Enoch baba olurdu, bir gün Philip,
Hep evin hanımıydı Annie; ama bazen

Enoch would hold possession for a week:
‘This is my house and this my little wife.’
‘Mine too’ said Philip ‘turn and turn about:’
When, if they quarrell’d, Enoch stronger-made
Was master: then would Philip, his blue eyes
All flooded with the helpless wrath of tears,
Shriek out ‘I hate you, Enoch,’ and at this
The little wife would weep for company,
And pray them not to quarrel for her sake,
And say she would be little wife to both.

But when the dawn of rosy childhood past,
And the new warmth of life’s ascending sun
Was felt by either, either fixt his heart
On that one girl; and Enoch spoke his love,
But Philip loved in silence; and the girl
Seem’d kinder unto Philip than to him;
But she loved Enoch; tho’ she knew it not,
And would if ask’d deny it. Enoch set
A purpose evermore before his eyes,
To hoard all savings to the uttermost,
To purchase his own boat, and make a home
For Annie: and so prosper’d that at last
A luckier or a bolder fisherman,
A carefuller in peril, did not breathe
For leagues along that breaker-beaten coast
Than Enoch. Likewise had he served a year
On board a merchantman, and made himself

Enoch babalığı bırakmazdı bütün hafta:
'Burası benim evim, bu da benim karım.'
'Benim de karım,' derdi Philip: 'Sırayla.'
Kavga ettiklerinde, daha güçlü olan Enoch
Kazanırdı: Sonra mavi gözleri çaresiz
Hiddet yaşlarıyla ıslanan Philip, 'Nefret
Ediyorum senden Enoch,' diye bağıyordu
Ve bu ağlayışa küçük karısı da eşlik ederdi,
O, ikisine de yalvarırdı kavga etmesinler diye,
Ve ikisinin de küçük karısı olduğunu söylerdi.

Ama Ően çocukluk günleri geride kaldığında
Ve hayatın yükselen yeni güneŐi her ikisini de
Isıttığında, her ikisi de kalbini aynı kıza
VermiŐti bile; Enoch aşkını ilân etmiŐti,
Fakat Philip sessizce sevdi; kız Philip'e
Sanki Enoch'tan daha iyi davranıyordu;
Ama Enoch'a âŐıktı, henüz bunu bilmeŐe de;
Sorulduğunda reddederdi bunu. Enoch'un
Tek bir hayali vardı, bütün birikimlerini
Bir araya getirip kendi teknesini almak
Ve Annie'yle yaşayacakları bir ev bulmak:
Sonunda bu hayalini gerçekteŐtirdi;
Enoch'tan daha kısmetli ve daha
Cesur, tehlike anında daha soğukkanlı
Bir balıkçı yaşamadı dalgaların dövdüğü
O kıyıda. Tam bir denizci oldu
Bir yıl da ticari bir gemide çalışarak;

Full sailor; and he thrice had pluck'd a life
From the dread sweep of the down-streaming seas:
And all me look'd upon him favorably:
And ere he touch'd his one-and-twentieth May
He purchased his own boat, and made a home
For Annie, neat and nestlike, halfway up
The narrow street that clamber'd toward the mill.

Then, on a golden autumn eventide,
The younger people making holiday,
With bag and sack and basket, great and small,
Went nutting to the hazels. Philip stay'd
(His father lying sick and needing him)
An hour behind; but as he climb'd the hill,
Just where the prone edge of the wood began
To feather toward the hollow, saw the pair,
Enoch and Annie, sitting hand-in-hand,
His large gray eyes and weather-beaten face
All-kindled by a still and sacred fire,
That burn'd as on an altar. Philip look'd,
And in their eyes and faces read his doom;
Then, as their faces drew together, groan'd,
And slipt aside, and like a wounded life
Crept down into the hollows of the wood;
There, while the rest were loud in merrymaking,
Had his dark hour unseen, and rose and past
Bearing a lifelong hunger in his heart.

Üç can kurtardı deniz diplerinin
Korkunç akıntısıyla savaşarak:
Ve bütün bunları takdir etti herkes:
Ve böylece yirmi bir yaşının Mayısında
Kendi gemisini satın aldı ve Annie ile
Yaşamak için kutu gibi bir ev buldu; ev
Değirmene çıkan bayırın ortasındaydı.

Sonra, güzel bir sonbahar akşamı,
Tatil yapan gençler, irili ufaklı
Torbalar, çantalar ve sepetlerle
Fındık toplamaya gittiler. Philip
Bir saat geride kaldı (Hasta yatan babasının
Ona ihtiyacı vardı); fakat, tepeyi tırmandıkça
Ve ağaçların eğimli sınırına yaklaştıkça,
Enoch ve Annie'yi gördü, el ele
Oturuyorlardı, büyük mavi gözleri
Ve çatlamış yüzü, sanki bir sunağın
Sabit ve kutsal ateşiyle yanmaya başladı.
Baktı Philip ve onların gözlerinde ve yüzlerinde
Kendi kaderini okudu; sonra, yüzleri
Yaklaşırken birbirine, inledi
Ve kenara çekildi; yaralı bir hayvan gibi
Çukurdaki ağaçların altına doğru süründü;
Orada, diğerleri eğlenip coşarken,
Kendi karanlığında gizlendi, sonra kalktı ve yürüdü
Kalbinde hayatı boyunca taşıyacağı özlemle.

So these were wed, and merrily rang the bells,
And merrily ran the years, seven happy years,
Seven happy years of health and competence,
And mutual love and honorable toil;
With children; first a daughter. In him woke,
With his first babe's first cry, the noble wish
To save all earnings to the uttermost,
And give his child a better bringing-up
Than his had been, or hers; a wish renew'd,
When two years after came a boy to be
The rosy idol of her solitudes,
While Enoch was abroad on wrathful seas,
Or often journeying landward; for in truth
Enoch's white horse, and Enoch's ocean-spoil
In ocean-smelling osier, and his face,
Rough-redden'd with a thousand winter gales,
Not only to the market-cross were known,
But in the leafy lanes behind the down,
Far as the portal-warding lion-whelp,
And peacock-yewtree of the lonely Hall,
Whose Friday fare was Enoch's ministering.

Then came a change, as all things human change.
Ten miles to northward of the narrow port
Open'd a larger haven: thither used
Enoch at times to go by land or sea;
And once when there, and clambering on a mast
In harbor, by mischance he slipt and fell:

Böylece evlendiler, çanlar neşeyle çaldı,
Ve neşeyle geçti yıllar, yedi mutlu yıl,
Sağlık ve başarı dolu yedi mutlu yıl,
Karşılıklı sevgi ve alın teriyle dolu;
Ve tabii çocuklarla; önce bir kız.
İlk bebeğinin ilk ağlaması, Enoch'un
İçinde, kazancını ve birikimini
Artırma arzusu uyandırdı ki, çocukları
Kendilerinden daha iyi yetişsin; bu arzu
Katmerlenecekti, iki yıl sonra bir de
Oğulları olduğunda, Annie'ye yoldaş olan,
Enoch uzaklarda karaya ulaşmak için
Azgın denizlerle boğuşurken; aslında
Enoch'un boğuştuğu beyaz dalgalar,
Onu yıpratın okyanuslar, binlerce kış
Fırtınasının etkisini taşıyan kırmızı suratı,
Yalnızca çarşı pazarda değil,
Bayırın ardındaki yapraklı sokaklarda da
Bilinmekteydi, hattâ kapısını aslanların
Koruduğu konser salonunun Cuma geliri
Enoch'a yardım için toplanmaktaydı.

Sonra işler değişti; her şey değişir, insanlar da.
Dar limanın on mil kadar kuzeyinde
Daha geniş bir liman açılmıştı: Enoch bazen
Bu limanda da çalışıyordu, hem karada hem denizde;
Bir keresinde burada direğe tırmanırken
Kazayla kayıp düştü: Kendisini yerden

A limb was broken when they lifted him;
And while he lay recovering there, his wife
Bore him another son, a sickly one:
Another hand crept too across his trade
Taking her bread and theirs: and on him fell,
Altho' a grave and staid God-fearing man,
Yet lying thus inactive, doubt and gloom.
He seem'd, as in a nightmare of the night,
To see his children leading evermore
Low miserable lives of hand-to-mouth,
And her, he loved, a beggar: then he pray'd
'Save them from this, whatever comes to me.'
And while he pray'd, the master of that ship
Enoch had served in, hearing his mischance,
Came, for he knew the man and valued him,
Reporting of his vessel China-bound,
And wanting yet a boatswain. Would he go?
There yet were many weeks before she sail'd,
Sail'd from this port. Would Enoch have the place?
And Enoch all at once assented to it,
Rejoicing at that answer to his prayer.

So now that the shadow of mischance appear'd
No graver than as when some little cloud
Cuts off the fiery highway of the sun,
And isles a light in the offing: yet the wife—
When he was gone—the children—what to do?
Then Enoch lay long-pondering on his plans;

Kaldırdıklarında, kırık bir bacağı.
Bacağı kaynasın diye yatarken, karısı
Bir oğlan daha doğurdu, hastalıklı bir oğul:
Böylece sofradaki ekmeği paylaşacak
Bir boğaz daha eklenmiş oldu hane halkına:
Ciddi, vakur ve inançlı bir adam olsa da,
Endişesini ve kederini katladı hareketsiz yatmak.
Korkunç bir kâbus gibi gözünde canlanıyordu
Çocuklarının gelecekte sürecekları
Sefil ve perişan hayatlar, ve karısının,
Sevdiği kadının, dilenmek zorunda kalışı:
Tanrı'ya dua etti bunların olmaması için.
O dua ederken, daha önce çalıştığı geminin
Kaptanı çıkageldi, duyarak yaşadığı talihsizliği,
Çünkü onu iyi tanıyor ve değer veriyordu ona,
Gemisiyle Çin seferine hazırlandığını söyledi,
Ama hâlâ bir güverte amiri yoktu. Gelmek ister miydi?
Gemisinin limandan ayrılmasına haftalar
Vardı daha. Enoch bu işi alır mıydı?
Enoch anında kabul etti bu teklifi,
Çok sevinerek dualarının gerçekleşmesine.

Şimdi artık yaşadığı talihsizliğin gölgesi,
Güneşin parlak ışığını engelleyen
Küçük bir buluttan fazla gözüküyordu,
Adalarsa açık denizlerde bir ışık: Ama karısı—
O gittiğinde—çocuklar—ne yapacaklardı?
O zaman Enoch uzun vadeli planlar yapardı;